

ФУНКЦІОНУВАННЯ БІБЛІЙНИХ ІМЕН У ЕТНІЧНИХ СПІЛЬНОТАХ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ У КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Марина ВОЙНОВА

*аспірантка кафедри української мови та славістики
Тернопільського національного педагогічного університету*

імені Володимира Гнатюка

вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ORCID: 0009-0008-3290-5951

poloniataarnopol@gmail.com

У статті розглянуто функціонування імен біблійного походження в кінці ХІХ – на початку ХХ століття у антропоніміконі мешканців Східного Поділля – представників різних віросповідань та етнічних груп: українців-православних, поляків-католиків, німців-лютеранів та євреїв. З цією метою опрацьовано записи про народження з метричних книг чотирьох населених пунктів на Вінниччині та Черкащині: Умані, Монастирища, Цибулева та Немирова. Проаналізовано особливості запозичення біблієонімів та їх функціонування у досліджуваних іменних системах. Констатовано, що спільний для християн всіх конфесій та євреїв антропонімічний прошарок становлять старозавітні імена давньоєврейського походження; водночас для християн притаманне використання імен як Нового, так і Старого Завіту, натомість для євреїв – здебільшого Старого. Виявлено, що незалежно від віросповідання жіночий іменний репертуар є значно біднішим від чоловічого, що зумовлене меншою кількістю жіночих імен в Біблії. У іменному репертуарі православних і римо-католиків зафіксовано випадки вживання русифікованих форм імен. Виявлено порівняно часте використання жіночого біблієантропоніма «Марія» у складі дво- та кількокомпонентних чоловічих імен. Встановлено, що євреї для реєстрації новонароджених часто використовували здрібнілі або спотворені під мовним впливом сусідніх народів біблійні імена. Описано особливості записів імен новонароджених німцями-лютеранами. Проаналізовано особливості функціонування біблієонімів як складових дво- та кількокомпонентних імен у іменному репертуарі римо-католиків, лютеранів та євреїв. У всіх чотирьох іменних репертуарах виокремлено та проаналізовано чоловічі та жіночі теофорні імена. Виконано порівняльне зіставлення біблієантропонімів відповідно до вживання їх різними спільнотами Східного Поділля, включно з інваріантами. Досліджено побутування біблійних імен у чотирьох етнічних спільнотах Східного Поділля, зокрема, кількість таких імен у опрацьованих метричних книгах, частоту їх використання. Проаналізовано мотиви вибору імен представниками різних віросповідань.

*Ключові слова: біблієоніми, власне особове ім'я, іменний репертуар, східнопо-
дільський антропонімікон, теофорні імена.*

FUNCTIONING OF BIBLICAL NAMES IN ETHNIC COMMUNITIES OF THE EASTERN PODILLIA IN THE LATE 19TH AND EARLY 20TH CENTURY

Maryna VOYNOVA

*Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Language and Slavonic Studies
Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk*

2 M. Kryvonos str., Ternopil

ORCID: 0009-0008-3290-5951

poloniataarnopol@gmail.com

The article examines functioning of names of biblical origin in the late 19th and early 20th century in the anthroponymicon of the inhabitants of the Eastern Podillia – representatives of various religions and ethnic groups: Ukrainian Orthodox, Catholic Poles, German Lutherans, and Jews. For this purpose, birth records from parish registers of four settlements in Vinnytsia and Cherkasy regions: Uman, Monastyrshche, Tsybuliv, and Nemyriv, have been processed. The features of borrowing biblical names and their functioning in the researched name systems have been analyzed. It has been established that the common anthroponymic layer for Christians of all denominations and Jews is Old Testament names of ancient Jewish origin. At the same time, Christians tend to use names from both the New and Old Testaments, while Jews tend to use mostly those from the Old Testament. It was found that regardless of religious affiliation, the female name repertoire is considerably less extensive than the male one, which is due to the smaller number of female names in the Bible. Within the name repertoire of Orthodox and Roman Catholics, cases of Russified name forms have been identified. A relatively frequent usage of the female biblical anthroponym “Mariia” in compound male names has been observed. It has been established that Jews often used biblical names, shortened or distorted under the linguistic influence of neighboring peoples, to register newborns. Peculiarities of recording the names of newborns by German Lutherans have been described. Specific features of the usage of biblical names as elements of double and multi-component personal names in the name repertoire of Roman Catholics, Lutherans, and Jews have been analyzed. Male and female theophoric names in all four name repertoires have been identified and analyzed. A comparative study of biblical anthroponyms was conducted, considering their usage by different communities in the Eastern Podillia, including invariant forms. The usage of biblical names in the four ethnical communities of the Eastern Podillia, in particular, the number of such names in the examined parish registers and the frequency of their usage, have been studied. Reasons for name selection among representatives of different denominations have been analyzed.

Key words: *anthroponymicon of the Eastern Podillia, theophoric names, biblical names, personal name, name repertoire.*

Святе Письмо, увійшовши в український мовно-культурний простір разом із прийняттям християнства, суттєво вплинуло на формування української християнської культури та світогляду. Біблія, будучи неавтентичним перекладним текстом, зазнавала численних перекладних змін у різних мовах. Ці зміни, зокрема, стосувалися біблійного антропонімікону – імена реальних історичних осіб і міфічних персонажів передавалися у різний спосіб, результатом чого є існування багатьох варіантів одного імені залежно від національності носія, країни чи регіону побутування, або періоду. «Біблійні оніми увійшли в україномовний простір як чужомовні елементи, однак пройшовши різночасові етапи мовно-культурної адаптації, вони у великому обсязі (особливо антропонімний матеріал) сформували мовну систему багатьох європейських мов (зокрема й української), замінивши собою автентичні номінації цих мов [4, с. 102].

В Україні постійно поряд з титульною нацією існували й існують різні етнічні групи, зокрема, поляки (римо-католики), німці (лютерани), євреї (юдеї). Попри відмінності у християнських течіях, їх усі об'єднує спільне походження, адже джерелом християнства є іудаїзм, а старозавітні імена, поряд із новозавітними, увійшли до християнського антропонімікону. Як зазначає Зофія Абрамовіч, «антропонімічні системи різних народів від праісторичних часів формувалися лише в культурі, властивій даному регіону (переклад власний) [5, с. 1]». Разом з поширенням християнства біблійні, особливо старозавітні оніми змінили іменні репертуари ново-навернених народів, витісняючи питомі імена й одночасно виконуючи в певному сенсі об'єднавчу функцію. Так само, як і питоми слов'янські, біблійні імена «...не були звичайними етикетками. Кожне ім'я щось означало, свідчило про справжню особистість носія. Згідно зі Старим Заповітом, Бог вважав ім'я надзвичайно важливим елементом життя людини. У важливих справах переказував за посередництвом батьків, як мають назвати своє дитя (переклад власний) [5, с. 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова новизна статті. Біблійна ономастика не була предметом окремого дослідження в Україні, проте існує ряд наукових розвідок, які розглядають питання функціонування біблійних антропонімів. У першій чверті двадцятого століття біблійну пропріальну лексику ґрунтовно дослідив І. Огієнко. Питання функціонування біблійних імен у українському онімному просторі досліджували, між іншим, В. Німчук, В. Задорожний, Г. Тимошик, Н. Піддубна. Іменник євреїв на територіях колишньої Речі Посполитої досліджувала Зофія Абрамовіч.

Питання поширення біблійних імен серед етнічних спільнот Східного Поділля потребує опрацювання, що спричиняє **актуальність** нашого дослідження.

Східне Поділля у кінці XIX – на початку XX століття було заселене представниками кількох національностей – поряд із українцями тут проживали такі національні меншини, як поляки, євреї, німці. Кожен із цих народів мав своє віросповідання, мову й традиції йменування, проте усіх їх об'єднувала традиція надання своїм новонародженим біблійних імен, поряд із іншими, традиційними для їхніх іменних систем.

Метою нашої роботи є дослідження побутування біблісонімів у різних етнічних спільнотах Східного Поділля в кінці XIX – на початку XX століття, з'ясування їхньої кількості, частоти вживання та мотивів вибору, з використанням принципу наукової етимології а також методів: описового, класифікації та систематизації.

Джерелом дослідження східноподільського іменника слугує ресурс Family Search. На ньому знаходяться, зокрема, оцифровані метричні книги Покровської церкви села Цибулів Липовецького уїзду і Козьмо-Дем'янівської церкви сіл Сарни і Бачкурине Липовецького уїзду, костелу міста Монастирище Липовецького уїзду, книги реєстрації актів цивільного стану міста Умань, метричні книги лютеранської кірхи міста Немирів [13]. Натомість джерелом дослідження біблісонімів є Біблія у перекладі проф. І. Огієнка [1].

Мета роботи – аналіз біблійного іменника міст Монастирище, Умань, Немирів, та навколишніх сіл у 1860-1880 роках, з'ясування особливостей національного та релігійного мотивування.

Для досягнення мети потрібно виконати такі **завдання**:

- 1) опрацювати теоретичну літературу з ономастики;
- 2) виокремити біблійні імена
- 3) здійснити класифікацію досліджуваних імен відповідно до використання їх у тій чи іншій етнічній групі, спосіб вживання (офіційна форма чи дериват), наявність жіночих імен – дериватів від чоловічих, присутність теофорних імен.

Виклад основного матеріалу. Кожна етнічна меншість, яка жила поряд з українцями на Східному Поділлі, має свою історію появи на цих землях.

Євреї проживали в Умані від самого заснування міста на початку XVII ст., а з другої половини XVIII і до початку XX ст. були його найбільш чисельною етнічною спільнотою. [11]

Поява німецької лютеранської спільноти на території України була спричинена індустріалізацією регіону у XIX столітті. До Немирова були запрошені німецькі інженери та робітники для спорудження та обслуговування цукрозаводів. Вони переїжджали сім'ями й невдовзі збудували кірху. На початку XX століття лютеранська громада Немирова перестала існувати [12].

Поляки почали оселятися на Правобережжі за часів Речі Посполитої. Римо-католики Монастирища хрестили своїх дітей у костелі Святого Діонісія, декілька костелів і каплиць знаходилося в навколишніх селах, проте саме цей був найбільш відвідуваним з огляду на розташування [9].

У жодній мові немає власного чистого іменного репертуару. Окрім основних імен, що походять з рідної мови, функціонують також імена з інших мов, фонетично й морфологічно часто видозмінені. Вони функціонують в антропоніміконі даної мови нарівні з рідними іменами. Часто такими іменами є біблійні імена, поширені в усьому світі. Вибір біблійних імен залежить від віросповідання, традицій народу чи етносу, місцевості.

Спільний для християн всіх конфесій та юдеїв антропонімічний прошарок становлять старозавітні імена давньоєврейського походження: 2900 чоловічих імен

і лише 170 жіночих. Євреї, особливо сефарди, теоретично могли використати будь-яке ім'я, оскільки вони виникли у їхній культурі. Натомість християни здебільшого зосередилися на новозавітних іменах, яких було значно менше – лише 550.

У досліджуваному періоді у вищезгаданих метричних книгах і записах актів цивільного стану загалом зафіксовано 4221 ім'явжиток, з-поміж них 1114 разів ужито імена біблійного походження.

Біблійний іменник українців-православних досить різноманітний і містить як імена Старого Заповіту, так і Нового.

Чоловічі імена: Авраам, Адам, Ананій, Андрій/Андрей, Варфоломій/Варфоломей, Гавриїл, Даниїл, Давид, Елеазарій/Елеазар, Захарій, Іван/Іоанн, Ілія/Еліяш, Іоаким/Яким, Іов, Ісаак/Ісаакій, Йона, Йосиф/Іосип, Лука, Матвей/Матфей, Михайло/Михаїл, Мойсей, Наум, Павел, Петро/Петр, Пилип, Самсон/Сампсон, Самуель/Самуїл, Семен/Симеон, Степан, Трофим/Трифон, Яків/Яков/Іаков. Найчастіше вживаються імена Іван, Петро, Павло, Михайло, Андрій, найрідше – Авраам, Адам, Ананій, Варфоломій, Іов, Йона, Лука, Наум.

Під впливом політики русифікації спотворювалася письмова передача деяких імен, як-от Андрій, Михайло, Петро, Трофим, Яків. Імена, звучання яких не завжди було правильно передане перекладачами Святого Письма, з вини священників російської церкви піддавалися спотворенню, в результаті чого використовувалися чужі для українців форми Андрей, Михаїл, Петр, Трифон та ін. Іван Огієнко наголошував, що українська мова мусить зважати на «вимову оригіналу», але дотримання цього принципу було неможливе під час перебування у складі імперії [3, с. 34].

Українці на Східному Поділлі надавали новонародженим дівчаткам такі імена: Анна/Ганна, Єлизавета/Єлисавета, Марія Марфа. Найчастіше вживаються імена Марія та Анна (Ганна). Зафіксовано також часте вживання жіночих імен – похідних від чоловічих біблійних: Соломонія, Стефанида/Степанида.

Частина давньоєврейських біблійних імен, які вживалися українцями, – теофорні: Іван/Іоанн – «Ягве (Бог) змилосердився, Ягве (Бог) помилював» [2, с. 61], Ілія/Еліяш, «мій Бог – Ягве» [там же, с. 64], Михайло/Михаїл «мій Бог – Ягве» [там же, с. 79], Єлизавета/Єлисавета «Бог мій – клятва» – [там же, с. 138],

Біблійні імена поляків – римо-католиків

У метричних книгах Монастирищенської римо-католицької церкви Липовецького уїзду Київської губернії також зафіксовано біблійні імена. Чоловічі: Адам, Андрій/Андрей, Беніямін, Гавриїл, Іван/Іоанн/Ян, Ілія, Йосип/Йосиф/, Іосип, Мацей, Міхель/Михал, Павел, Петро/Петр, Симон, Стефан, Тадей, Томаш, Яков/Іаков, Филип. Найчастіше вживаються імена Іоанн/Ян, Іосип/Йосип, Петро/Петр, найрідше – Беніямін, Гавриїл, Ілія, Филип.

Фіксується вживання імені «Іван» римо-католиками, що могло бути зумовлене політикою русифікації чи бажанням асимілюватися з місцевою спільнотою; окрім того, багато імен, як і у випадку із православними, спотворено внаслідок процесу русифікації.

Жіночі імена: Анна, Вероніка, Єва, Єлизавета/Єлисавета, Магдалена Саломея, Текля.

Часто використовуються жіночі імена – похідні від чоловічих біблійних: Юзефа/Іозефа, Іоанна, Павліна (дериват від Пауліна).

Найчастіше вживаються імена Марія і Анна, найрідше – Єва і Магдалена. Біблійні імена у іменному репертуарі римо-католиків використовуються також у дво- і багатокомпонентних іменах, наприклад: Антон Петр, Іоанн Марія Бернардин, Александр Антоній Іосиф, Марек Марія Станіслав Іосиф; Марія Катарина, Єлисавета Анна, Марія Фелікса, Текля Зофія, Анна Марія Амброжина, Марія Ісидора Броніслава.

У іменному репертуарі римо-католиків Монастирища й навколишніх сіл присутні ті ж чоловічі та жіночі теофорні імена, що й в іменнику православних: Іван/Іоанн/Ян, Ілія, Міхель/Михал: Єлизавета/Єлисавета. Також вживається ім'я Гавриїл, що означає «моя міць – Бог» [2, с. 50].

Біблійні імена євреїв. В уманських метричних книгах кількість старозавітних імен, наданих новонародженим, значно більша. Чоловічі біблієантропоніми: Аврум, Барух, Беніямін/Беньямін, Давид/Дувид, Єгуда/Іегуди/Юдко, Єхезкель/Хаскель, Єгошуа/Овший, Іцхак/Іцик/Іцко, Йосиф/Іосип/Іосиф, Леві, Менахем, Михаїл/Міхель, Мойша/Мойше, Мордко, Натан/Нусин, Нахум/Нухим, Ноях, Пінкас/Пінхас, Рувин/Руввин, Саломон/Шлема, Симха/Сімха, Шмил/Шмуль, Шевель/Шойлик, Янкель. Найчастіше новонародженим надавали імена Мойша/Мойше, Іцхак/Іцик/Іцко, Аврум, найрідше – Беніямін, Барух, Леві, Шлема.

Варто зазначити, що хоча імені «Барух» нема у Святому Письмі юдаїзму, а юдеї та лютерани зараховують Книги Баруха до апокрифів, воно присутнє у Вульгаті, де становить одне ціле з посланням Єремії [10].

Біблійні імена використовуються також у дво- і багатокомпонентних іменах, наприклад: Меер-Дувид, Сруль-Нута; Лая-Ревка.

Євреї-ашкеназі використовувували передусім імена видатних біблійних осіб, народжених після Авраама, уникаючи при цьому імен людей, які в Старому Заповіті описані як такі, «що чинять зло» [6, с. 630, 12, с. 629].

Коли євреї почали оселятися в різних країнах Європи й світу, разом із цим вони запозичували імена у сусідніх народів, але запозичені імена ніколи не переважили у єврейському антропоніміконі у жодному з досліджуваних періодів [6, с. 630]. Спостерігалось ще одне явище, а саме зміна питомо єврейських чи арамейських імен під впливом інших мов і говірок. Більшість з імен, зафіксованих нами в уманських метричних книгах, можна знайти у «Переліку єврейських імен», виданому у Варшаві у 1928 році, а саме в розділі під назвою «Здрібнілі або спотворені імена». Автори переліку негативно відгукуються про такі деривати: «Потрібно констатувати сумне явище, що браття наші в Польщі й на Литві так звикли до цих спотворених форм і так із ними органічно зжилися, що, наприклад, ім'я Янкель або Йосек видається їм більш природне і єврейське, ніж гарне біблійне ім'я «Яків» або «Йосип», [9, с. 7], забороняючи вживати їх у офіційному

йменуванні: «для нації необхідно виключити з єврейського життя всі імена, які нам чужі і були запозичені лише внаслідок мандрівок євреїв по чужих країнах» [8, с. 7]. Іменний антропонімікон уманських євреїв теж характеризується досить частим використанням дериватів, перелічених у вищезгаданому «Переліку єврейських імен» (див. табл. 1).

Таблиця 1

Біблійні імена та їх похідні у антропоніміконі уманських євреїв

Офіційна форма імені	Зафіксований дериват
Авраам	Аврум
Ієгошуа/Єгошуа	Овший
Іегуди/Єгуда	Юдко
Іехезкель	Хаскель
Ісаак	Іцхак/Іцик/Іцко
Ісраїль/Ізраель	Ісруль/Сруль
Мойсей	Мойше
Мордехай	Мордко
Саломон	Шлема
Саул	Шевель/Шойлик
Самуель	Шмил/Шмуль/Шмуель
Симон	Симха/Сімха
Натан	Нусин
Нахум	Нухим

Жіночих біблійних імен у дослідженому періоді зафіксовано значно менше, що загалом зумовлено значно меншою їх кількістю в Біблії. Це імена: Дебора, Естер, Хава(християнський відповідник – Єва), Хана(християнський відповідник – Анна/Ганна), Лея, Маріам/Марьям (також похідне Маня [2, с. 158], Рухля (дериват від Ракель), Ребекка (також похідні Рива/Ривка), Сара/Сарра/Сура, Тамара, Хая/Хайка. Ці деривати також перераховані у вищезгаданому «Переліку єврейських імен». Найчастіше вживаються імена Сара/Сарра/Сура, найрідше – Дебора і Тамара.

Теофорні єврейські імена: Єхезкель/Хаскель, Єгошуа/Овший, Михайл/Міхель.

Німецька лютеранська спільнота міста Немирів була герметичною: шлюби укладалися переважно в межах своєї національності, записи в метричних книгах велися німецькою мовою. Спостерігається значна кількість небіблійних германських та латинських імен, дещо менше – грецьких, проте біблійні теж присутні.

Чоловічі біблійні імена у антропоніміконі німців-лютеран Східного Поділля: Adam, Andreas, Benjamin, Johann/Johannes, Immanuel, Jonas, Joseph, Michael, Paul, Peter, Philipp, Jakob. Найбільш уживані: Johann/Johannes, Philipp, найменш уживані: Andreas, Immanuel, Jonas.

Жіночі: Anna, Eva, Elisabeth, Magdalena, Marie, найчастіше зустрічається Marie, Anna, Elisabeth, найрідше – Eva.

Біблійні імена використовуються також у дво- і багатокомпонентних іменах, наприклад: Johann Gotfield, Benjamin Rudolf, Philipp Jacob, Eugen Hugo Paul, Albert

Чоловічі біблісантропоніми Східного Поділля

Біблійне ім'я	Православні	Римо-католики	Лютерани	Іудеї
	Кількість вжитків	Кількість вжитків	Кількість вжитків	Кількість вжитків
Авраам/Аврум	1			8
Адам/Adam	1	4	8	
Ананій	1			
Андрій/Андрей/Andreas	17	3	1	
Беніамін/Benjamin		1	3	1
Барух				1
Варфоломій/Варфоломей	1			
Гавриїл	4	1		
Даніїл	3			
Давид/Дувид	2			6
Елеазарій/Елеазар	5			
Єгуда/Іегуди/Юдко				2
Єхезкель/Хаскель				3
Захарій	2			
Іван/Іоанн/Ян/Johann/Johannes	91	35	35	
Іегошуа/Єгошуа/Овший				2
Ілія/Еліяш	5	1		
Імануїл/Immanuel			1	
Іоаким/Яким	11			
Іов	1			
Ісаак/Ісаакій/Іцхак/Іцик/Іцко	4			11
Ісраїль/Ісруль/Сруль				6
Йона/Іойна/Іона/Jonas	1		1	
Йосиф/ Іосип/Іосиф/Joseph	10	35	6	4
Леві				1
Лука	1			
Матвей/Матфей/Мацей	10	2		
Менахем				2
Михайло/Михаїл/Міхель/Михал/Michael	18	12	2	3
Мойсей/Мойша/Мойше	2			12
Мордехай/Мордко				4
Натаніель/Натан/Нусин				2
Наум/Нахум/Нухим	1			5
Ноях				2
Павел/Павлін/Paul	18	8	12	
Петро/Петр/Peter	28	20	6	
Пилип/Филип/Philipp	5	1	24	
Пінкас/Пінхас				2
Рувин/Руввин				3
Саломон/Шлема				1
Самсон/Сампсон	2			
Самуель/Самуїл/Шмил/Шмуль	2			3
Саул/Шевель/Шойлик				2
Семен/Симеон/Симон /Шимон/Симха/Сімха/Шимион/Шімон	9	2		5
Степан/Стефан	18	13		
Тадей		1		
Томаш		3		
Трофим/Трифон	3			
Яків/Яков/ Іаков/Янкель/ Jakob	21	6	25	8

Peter Paul Carl; Marie Henriette, Marie Helene, Maria Magdalena, Maria Johanna, Luoise Elisabeth, Catherina Elisabeth Marie.

Теофорні імена: Johann/Johannes; Elisabeth.

Таблиця 3

Жіночі біблісантропоніми Східного Поділля

Біблійне ім'я	Право- славні	Римо-като- лики	Люте- рани	Іудеї
	Кількість вжитків	Кількість вжитків	Кількість вжитків	Кількість вжитків
Анна/Ганна/Anna/Хана	45	18	17	1
Вероніка		2		
Дебора				1
Естер(Есфір)				4
Єва Eva Хава		1	4	2
Єлизавета Єлисавета Elisabeth	8	8	30	
Лея				4
Магдалена/Magdalena		1	3	
Марія/Marie/Маріам(- Марьям)/ Маня	102	90	71	2
Марфа	12			
Рахіль/Рухля				3
Ребекка Рива Ривка/Ревка				2
Саломея		1		
Сара/Сарра/Сура				9
Тамара				1
Текля		1		
Хая/Хайка				4

Зіставлення біблійних імен, які надавали своїм дітям представники чотирьох східноподільських етнічних спільнот у кінці ХІХ – на початку ХХ століття виявляє культурні та звичасві відмінності йменування. Єврейська антропонімічна система базується на біблійних іменах, і найбільш популярними є імена пророків та інших важливих для єврейської культури постатей, наприклад: Аврум, Давид, Іосиф, Соломон, та ін. Іншою характерною особливістю іменника східноподільських євреїв (як і загалом євреїв, які жили поряд з іншими народами), є видозміна іменних форм під впливом мов сусідів, внаслідок чого з'явилися такі деривати, як Юдко, Хаскель, Овший, Іцик, Сруль, Мордко, Мойше, Маня, Ривка, Хайка та ін.

Православні, римо-католики, лютерани уникали імен, які постійно використовували євреї, наприклад: Авраам, Барух, Давид, Єгуда, Єхезкель, Іегошуа, Ісраїль, Леві, Менахем, Мордехай, Натаніель, Ноях, Пінкас, Рувин, Саломон, Саул, Дебора, Естер, Лея, Рахіль, Ребекка, Сара, Тамара, Хая (проте жіночий відповідник Соломонія у досліджуваному періоді активно використовувався православними, а імена Тамара і Давид

сьогодні надаються дітям незалежно від національності чи віросповідання батьків).

Потрібно зауважити, що християни та іудеї мали різні мотиви йменування. «Євреї більше значення надають змісту імені, його символіці, [...], християни звертають увагу на духовні якості свого покровителя, який опікується дітям і заступається за нього перед Господом. Для християн семантика імені не має такого значення, оскільки біблійні імена не були зрозумілі на початковому етапі їхнього надавання» [6, с. 639].

І хоч християни віддають перевагу іменам святих і уникають імен, властивих єврейському антропонімікону, «своїми» вважають такі імена, як Анна(Ганна)/Anna, Адам/Adam, Марія/Marie, Петро/Peter, Єлизавета/ Elisabeth, оскільки вони мають звичне звучання і не сприймаються як запозичені, тоді як, наприклад, Мойсей чи Рахіль у християнському середовищі виразно вказують на «інакшість» носія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українське Біблійне Товариство. *Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту* (1229 с.). 2013. Київ: Українське Біблійне Товариство.
2. Дзятківська Н. П., Скрипник Л. Г. *Власні імена людей: словник-довідник* (3-тє вид., випр.). 2005. Київ : Наукова думка.
3. Огієнко І. Вимова біблійних імен з її напочатку. *Рідна мова*. 1939. (1). 34.
4. Тимошик Г. Біблійна ономастика: особливості вивчення і добору термінологічного інструментарію. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2005. № 538. С. 101–104. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/a58ae41f-c399-4d3f-9749-ab01fc910e79/content>
5. Abramowicz Z. *Imiona biblijne w historycznej antroponimii Podlasia (XVI–XVII w.)*. URL: <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/13775>
6. Abramowicz Z. *Imiona biblijne w systemie antroponimicznym wyznawców judaizmu i chrześcijan (na przykładzie metryk mieszkańców Białegostoku)*. URL: <http://hdl.handle.net/11320/12767>
7. Borzymińska Z., Żebrowski R. *Polski słownik judaistyczny*. Warszawa: Wydawnictwo. 2003.
8. Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie. (1928). *Spis imion żydowskich*. URL: <https://rcin.org.pl/>
9. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. (1885). T. VI. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*. URL: http://dir.icm.edu.pl/pl/Sownik_geograficzny/Tom_VI/658
10. Біблія. 2012. URL: <https://web.archive.org/web/20120830040444/http://bibliya.in.ua/index.php/site/knyha?k=var>
11. Єврейський квартал у Вінниці. URL: <https://reherit.org.ua/object/yevrejskyj-kvartal/>
12. Лютерани у Вінниці. URL: <https://nelcu.org.ua/lyuterany-v-vinnytsi/>
13. FamilySearch. *Метричні книги* URL: <https://www.familysearch.org/uk/search/film/007807859?cat=963803&i=0>

REFERENCES

1. Ukrayinske Bibliyne Tovarystvo. (2013). *Bibliya abo Knyhy Svyatoho Pys'ma Staroho y Novoho Zapovitu* [Bible or the Books of the Holy Scriptures of the Old and New Testaments] (1229 p.). Kyiv: Ukrainian Bible Society.
2. Dzyatkivska, N. P., & Skrypnyk, L. H. (2005). *Vlasni imena lyudey: Slovnyk-dovidnyk* [Proper names of people: Dictionary-reference book] (3rd ed., rev.). Kyiv: Naukova Dumka.
3. Ohiyenko, I. (1939). Vymova bibliy-nykh imen z "y" napochatku. *Ridna Mova*, 1, 34. [Pronunciation of biblical names with "y" at the beginning]. [*Native Language*].
4. Tymoshyk, H. (2005). Bibliina onomastyka: osoblyvosti vyvchennia i doboru terminolohichnoho instrumentarii [Biblical onomastics: features of studying and selecting terminological tools]. *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnika». Seriya «Problemy ukrainskoi terminolohii»*, 538, 101–104. Retrieved from <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/a58ae41f-c399-4d3f-9749-ab01fc910e79/content>
5. Abramowicz, Z. *Imiona biblijne w historycznej antroponimii Podlasia (XVI–XVII w.)* [*Biblical names in the historical anthroponymy of Podlasie (16th–17th centuries)*]. Retrieved from <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/13775>
6. Abramowicz, Z. Imiona biblijne w systemie antroponimicznym wyznawców judaizmu i chrześcijan (na przykładzie metryk mieszkańców Białegostoku) [Biblical names in the anthroponymic system of Jewish and Christian believers (on the example of birth records of Białystok residents)]. Retrieved from <http://hdl.handle.net/11320/12767>
7. Borzymińska, Z., & Żebrowski, R. (2003). *Polski słownik judaistyczny* [*Polish Jewish Dictionary*]. Warsaw: Wydawnictwo.
8. Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie. (1928). *Spis imion żydowskich* [*Jewish Name List*]. Retrieved from: <https://rcin.org.pl/>
9. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. (1885). Vol. VI. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego* [*Geographical Dictionary of the Kingdom of Poland*]. Retrieved from: http://dir.icm.edu.pl/pl/Słownik_geograficzny/Tom_VI/658
10. Bibliya. (2012). Retrieved from <https://web.archive.org/web/20120830040444/http://bibliya.in.ua/index.php/site/knyha?k=var>
11. Yevreys'kyi kvartal u Vynnytsi. [Jewish Quarter in Vinnytsia]. Retrieved from: <https://reherit.org.ua/object/yevrejskyj-kvartal/>
12. Lyuteryany u Vynnytsi. [Lutherans in Vinnytsia]. Retrieved from <https://nelcu.org.ua/lyuterany-v-vinnytsi/>
13. FamilySearch. Metrychni knyhy [Church records]. Retrieved from <https://www.familysearch.org/uk/search/film/007807859?cat=963803&i=0>

Стаття надійшла: 02.10.2025

Прийнято: 21.10.2025

Опубліковано: 02.12.2025

